

VÄLJARES EGNA ORD FÖRKLARAR VALET AV PARTI

En studie av röstning med kvantitativ textanalys

Annika Fredén, Karlstads universitet

Sverker Sikström, Lunds universitet

Sammanfattning/introduktion

Den här studien mäter partival på ett nytt sätt: genom att låta väljaren beskriva partier och partiledare i det svenska systemet med tre nyckelord. Medan traditionella väljarstudier nästan uteslutande använder sig av någon form av ”gilla-skala”, där den svarande får sätta ett sifferbetyg på ett parti eller en ledare, kan vi med denna metod gå djupare in i vilka ord och associationer som har ett statistiskt samband med partival. Genom att analysera dessa textdata kvantitativt med naturliga språkmodeller och maskininlärning visar vi att de beskrivningar som väljare ger först – oavsett om de gäller ett parti eller en partiledare – har mest information om vilket parti de röstar på. Våra resultat tyder också på att partiledaren är en viktig komponent i dagens röstande.

Syfte

Allt färre väljare identifierar sig med ett parti, och faktorer som ledare, strategi och aktivitet i sociala medier ser ut att få större betydelse för partival. I proportionella valsystem som det svenska, där partierna bildar koalitioner och ofta är beroende av små partier för att vinna val, syns ett tydligt uppsving för mindre partier i valrörelser. Syftet med studien är att pröva om och i vilken grad väljares egna beskrivningar av partier och ledare förutsäger partival. Tidigare studier i psykologi visar att metoden att låta individer beskriva olika känslor och upplevelser med nyckelord och analysera dem kvantitativt är effektiv för att fånga stämningar och uppfattningar (se t ex Kjell m.fl., 2019). Detta gjorde att vi hade en förväntan på att metoden även skulle vara lämpad för att beskriva partiledare, men även partier i en valkampanj då den politiska intensiteten är hög. Vidare hade vi en förväntan om att se en så kallad ”primacy”-effekt, eller att de ord och associationer som väljaren genererar först har störst betydelse för beteende (Sullivan, 2019). Då den samlade bilden inom (svensk) statsvetenskap har varit att ledaren betyder relativt lite för partival i länder som Sverige (se t ex Oscarsson och Holmberg, 2013) ger denna språkorienterade mätmetod en ny syn på frågan om ledarens betydelse för partival.

Data och metod

Data samlades in en metodorienterad panel i samarbete med Valforskningsprogrammet i Medborgarpanelen i den svenska valrörelsen 2018. Fältperioden var från 25 augusti till och med valdagen, 9 september 2018. På grund av utrymmesskäl i enkäten behövde vi fokusera på fyra partier, och valde att särskilt studera de som riskerade hamna under riksdagsspärren. Nästan 7000 deltagare var med i undersökningen och häften (n=3428) tilldelades slumpmässigt att beskriva fyra partier (Liberalerna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Miljöpartiet) och dessa partiets partiledare/språkrör (Jan Björklund, Ulf Kristersson, Ebba Busch Thor, och Isabella Lövin), med tre nyckelord. Övriga (n=3348) beskrev ledarkvartetten först och partierna sist på samma sätt. Slutligen fick de svarande ange vilket parti de hade röstat på om det vore val idag, vilket alltså var vid en tidpunkt väldigt nära valdagen. På detta sätt samlade vi in totalt åtta beskrivningar av respektive ledare och deras partier från varje individ. Genom så kallad latent semantisk analys i det textanalytiska dataprogrammet semanticexcel.com (Sikström m.fl., 2020) kunde dessa bearbetas och systematiseras i ordmoln. Via en omvandling till numeriska

vektorer kunde orden sedan användas i statistiska korrelationsanalyser. Vi använde maskininlärningsmetoder för att predicera val av parti.

Resultat

Resultaten följde i stort sett förväntningarna: vi såg att de politiska aktörer som beskrevs först – oavsett om det var en partiledare eller ett parti – förutsåg partival bättre än de beskrivningar som gavs sist. Korrelationsmättet r , där ett högre värde indikerar ett starkare samband, var 0.145 mellan beskrivning av partiet och röstningsintention för partier som beskrevs först, medan motsvarande r var 0.110 för beskrivningar som kom sist. För ledarbeskrivningarna var styrkan på sambandet mellan beskrivningar och röstningsintention liknande: $r=0.149$ för beskrivningar som kom först, jämfört med $r=0.101$, om beskrivningarna kom sist. (Dessa värden är beräknade utifrån den predicerade sannolikheten att rösta på något av de fyra partierna i fokus i studien.) En förklaring kan vara att särskilt ledarbeskrivningar som kom först innehöll mer sammansatta beskrivningar av både politik (t ex ”skola”) och egenskaper som ”tydlig”/”otydlig”, ”tråkig” (Figur 1a, t.h.). Samtidigt kunde vi se att ledarbeskrivningar och partibeskrivningar som gavs först i hög grad speglar varandra (Figurer 1a och 1b).

Figur 1a. Väljares beskrivningar av partiledare

Figur 1b. Väljares beskrivningar av partier

Kommentar: Figurerna visar de vanligaste och mest central orden som förekom bland väljares beskrivningar av de fyra partierna och partiledarna.

Avslutande diskussion

Vår studie visar att väljares beskrivningar av partiledare förutsäger partival i lika hög grad som beskrivningar av partier. Vi drar slutsatsen att väljares bild av ledare innefattar både sakfrågor och egenskaper och troligen har en underskattad betydelse i svenska val. Personlighetsfaktorer- och ledarkvaliteter kan få en annan betydelse när partierna i än högre grad förhandlar om politik och regeringsposter med fler partier än de som ligger dem allra närmast. Framtida studier får visa i hur hög grad det är partiledaren som kan skapa en mer positiv eller negativ bild av partiet, eller om det är partisympatin i sig som förstärker bilden av ledaren.

Referenser

- Kjell, O. N. E., Kjell, K., Garcia, D., & Sikström, S. (2019). Semantic Measures: Using Natural Language Processing to Measure, Differentiate, and Describe Psychological Constructs. *Psychological Methods*, 24(1), 92-115. doi: 10.1037/met0000191
- Oscarsson, H., & Holmberg S. (2013). "Party Leader Effects on the Vote" I *Political Leaders and Democratic Elections*, Red. Aarts, K., Blais, A., & Schmitt, H (Oxford, United Kingdom: Oxford University Press), 35-51
- Sikström, S., Kjell, O. N. E., & Kjell, K. (2020). "SemanticExcel.com: An online software for statistical analyses of text data based on natural language processing". *Statistical Semantics: Methods and Applications*. Springer International Publishing. 2020, 87-103. https://doi.org/10.1007/978-3-030-37250-7_6
- Sullivan, J. (2019). The Primacy Effect in Impression Formation: Some Replications and Extensions. *Social Psychological and Personality Science*, 10(4), 432-439. doi: 10.1177/1948550618771003

*Originaltitel på artikeln är "Reevaluating the influence of leaders under proportional representation. Quantitative analysis of text in an electoral experiment." Artikeln publicerades 2021 i *Frontiers in Psychology* 12, doi: 10.3389/fpsyg.2021.604135